

ADRIAN MAJURU

CUM SE DISTRAU ROMÂNII ODINIOARĂ



CUPRINS

Prefață – <i>Cu zâmbetul pe buze în istorie</i>	5
1. Se naște un oraș la marginea Orientului... ..	10
2. Orașul modern, între Orient și tentația Europei (secolul al XIX-lea)... ..	28
3. Oameni pe stradă	41
4. Cum se distrau românii odinioară?	44
5. Balurile, între împliniri ale timpurilor și căutări ale sufletelor	47
6. De ce s-a numit Bucureștiul „Micul Paris”?	56
7. Ambientul, între Europa și Orient	59
8. Familia în timpul orașului.	63
9. Jocuri și jucării	66
10. Muzica de acasă	69
11. Intimitate și carieră: un echilibru greu de păstrat	71
12. Tabac și „tiutun”: mode și metehne vechi.	74
13. Conversație și flirt	77
14. După bac, odinioară... ..	82
15. Accesoriiile de igienă în istorie	85
16. Accesoriiul vestimentar feminin în istorie.	87
17. Comenzi de lux de altădată.	90
18. Eleganța feminină în Novecento	93

19. Eleganța masculină în Novecento	97
20. Strada și accesoriiile ei	100
21. La cumpărături... în istorie	103
22. Povestea unei asigurări de la 1900	107
23. Grădina din jurul casei și din sufletul nostru	109
24. Povestea familiei Assan	113
25. De la periferie la rezidențial: investiția imobiliară în istorie	116
26. Băile în <i>Belle Époque</i>	119
27. Casa la țară, de la medieval la modern	122
28. Bucuria lecturii	127
29. Excursie și vilegiatură	131
30. În weekend, odinioară	135
31. Promenadă și echitație – cultivarea detaliului	138
32. Cultura străzii	142
33. Vacanțe urbane	145
34. La ștrand.....	150
35. Tenisul de câmp	153
36. Sporturi de iarnă	155
37. Vânătoarea, un ritual al camaraderiei	158
38. O poveste în „trend” cu istoria: <i>high life</i>	162
39. Salonul, o poveste de viață	165
40. Operă, operetă și cântăreți celebri	168
41. Extravaganțe, mofturi, excесе	173
42. Pe vremuri, la băi	176
43. În vilegiatură prin Europa lui 1925	179
44. De la trăsură la automobil	183
45. Unde ne sunt parcurile și grădinile?	187
46. Parcul George Ioanid	196
47. De la Grădina Filaret la Parcul „Regele Carol I”	197

48. București, stațiune balneoclimaterică	207
49. La granița dintre ani	212
50. Fotografia în slujba științei	217
51. Orașul care ne schimbă	221
52. Bâlciori, circuri și bufoni	224
53. Cabaret și teatru de varieté	228
54. Dulcele la români	230
Concluzii. Pentru o istorie a veseliei	235
 <i>Surse documentare</i>	 239
<i>Note</i>	245

PREFAȚĂ

CU ZÂMBETUL PE BUZE ÎN ISTORIE

România a avut mereu o istorie complicată, iar scurtele perioade de liniște și de prosperitate durau cât să ne tragem suflul între numeroasele runde ale unui meci milenar cu istoria: supraviețuirea.

Cu sute de ani în urmă, „ieșirea din istorie” era o binefacere accesibilă numai celor privilegiați de soartă. Până târziu, în timpurile moderne, majoritatea românilor au trăit cu mult dincolo de frontierele bucuriei lipsite de griji. De-a lungul întregii noastre istorii, veche și premodernă, gesturile bucuriei se consumau fie la un popas între drumuri, fie într-un răgaz al bălciurilor și iarmaroacelor. Pentru curiozitatea mulțimilor, la mari sărbători religioase, se desfășurau alaiuri domnești, îndeosebi pentru a-l petrece pe domnul țării de la Mitropolie până la Curtea Domnească.

Cea dintâi schimbare a fost cauzată de evenimente oficiale, precum intrarea lui Alexandru Ioan Cuza la Cameră și sosirea la București a domnitorului Carol I. De atunci, în fiecare an a existat festivitatea națională a unei sărbători. Pentru început, cea de 9 Mai. Au urmat 1 Mai, 30 Decembrie, 23 August etc.

Pentru generațiile urbane care au apărut după 1850 primele momente ale tihnei și relaxării sunt trăite în mijlocul familiei lărgite până la cele mai îndepărtate neamuri. Timpul urban destinat distracției înseamnă valorificarea tuturor posibilităților parteneri de agrement și de dialog, iar acest model a fost introdus și de sus în jos, prin viața cotidiană adoptată de familia domnitoare după 1860.

Eticheta și rigurozitatea evenimentului oficial au oferit alte valențe spiritului ludic, coborând în toate palierele sociale urbane, consumatoare ale acestui tip de afișare; altfel, un joc de societate cu reguli foarte stricte, de vestimentație și comportament. Distracția ecvestră a devenit accesibilă după deschiderea primelor manejuri în marile orașe, după 1870. Echitația însemna o adevărată școală de viață, ce modela comportamente și valoriza noi preocupări.

Pentru liber-profesioniști, segmentul superior al clasei de mijloc dispărute astăzi, distracția și bucuriile se ascundeau în cel mai potrivit refugiu: moșia sau ferma. Nu era o casă de vacanță, ci mai ales un spațiu al traiului



sezonier, pentru câteva luni pe an. Majoritatea românilor au rămas ancorați în bucuria consumată patriarhal, o lume restrânsă de cele mai multe ori la membrii familiei și cei ai casei. Specifică mediului rural, această formă de socializare restrânsă la mahala a devenit majoritară după 1950, odată cu explozia demografică a cartierelor muncitorești.

Masa și accesoriile ei obișnuite, ce au modelat coduri vestimentare și comportamentale, au devenit un mod de distracție opțională după 1920 ori nu mai reprezintă punctul de plecare în organizarea unei întâlniri sau a unui eveniment. Totuși, bucuria de a fi alături de ceilalți s-a păstrat, cel puțin până la cartelarea alimentelor din anii puterii populare.

Orașul înseamnă și plimbare, iar oamenii discutând pe stradă cu atitudini destinse și chipuri zâmbitoare, atenți la detaliul vestimentar, reprezintă semnele unei societăți echilibrate. Simplitatea și naturalețea bucuriei de a fi alături

Cu sute de ani în urmă, „ieșirea din istorie” era o binefacere accesibilă numai celor privilegiați de soartă. Nicolae Mavrogheni într-o trăsură trasă de cerbi. Final de secol XVIII.



Gesturile bucuriei
la un popas între
drumuri, circa 1830.

de celălalt, până pe la începutul anilor 1940, s-au transformat în bucuria de „a fi” alături de Partid, în anii 1950. Simțul umorului mai fisura uneori seriozitatea defilărilor.

Balul, cu toate accesoriile lui mondene și de bucurii mărunte legate atât de pregătirea lui, cât și de poveștile ce îi urmau, a cunoscut metamorfoze variate după 1930: de la ceaiul dansant al mijlocului de secol XX până la discoteca de mai târziu. Se petrec și schimbări de atitudine ale spațiului public față de intimitatea dansului: spațiul deschis de altădată va lăsa loc cluburilor mai degrabă nocturne.

Astăzi, dorința de a fi mai aproape, de a reduce la nimic armele seducției, de a trece rapid prin toate formele de atracție a determinat schimbări de atitudine și, mai ales, de opțiuni față de tipul de consum al distracției publice. Vestimentația se restrânge pentru a atrage și a convinge mai ușor, iar gesturile devin mai curajoase față de partener, înlocuind uneori cuvintele.



Automobilismul, un alt prilej de distracție apărut după 1918. Imagine de la una dintre cursele automobilistice din anii 1930.



Caruselul și fanfara, distracții populare de succes la Târgul de Moși.

Locuitorii orașelor românești au descoperit vilegiatura și excursia montană după 1918, acestea devenind o modalitate foarte gustată de petrecere a timpului liber în anii puterii populare. Vacanța la mare este și ea o cucerire interbelică, dar a devenit accesibilă oamenilor obișnuiți după 1950, mai ales prin politica sindicatelor și a organizațiilor de tineret. Automobilismul este un alt prilej de distracție atât pentru călători, cât și pentru cele dintâi întreceri sportive, ce au apărut la noi după Primul Război Mondial.

Interbelicul este aproape sinonim cu distracții noi pe care orașele noastre se obișnuiesc să le vadă și chiar să le organizeze: patinajul pe lacurile naturale, golful pe terenuri special amenajate. Pentru cei care puteau pleca la mari distanțe de zidurile cetății, devine foarte căutată o nobilă ocupație: vânătoarea.

Apoi tenisul de câmp, ciclismul, ștrandul sunt și ele distracții ale interbelicului. Începând cu anii 1930, sunt amenajate cele mai numeroase terenuri de sport, precum și primele ștranduri în zona lacurilor Herăstrău, Floreasca, Tei, Băneasa și Grivița, incluse după 1935 în Parcul Național „Regele Carol al II-lea”.

Jocurile de societate i-au cucerit pe locuitorii orașelor. La sfârșitul secolului al XIX-lea foarte populare erau jocurile de cărți, pentru ca, începând cu anii 1940, mult mai populare să ajungă șahul și tablele, aproape singurele distracții acceptate de comuniști.

Bâlciul, iarmarocul și Târgul de Moși au fost întotdeauna un prilej de distracție și de neașteptate curiozități. Serbările câmpenești prilejuite de sărbători religioase coboară mult în istorie. „Datul în dulap” a supraviețuit timpurilor, transformându-se în carusel, odată cu apariția electricității. Distracția organizată de profesioniști se separă treptat de bâlci și de iarmaroc. Circul a câștigat definitiv teren în fața senzaționalului de moment abia în anii puterii populare.

Nu suntem foarte diferiți de alții. Nici mai serioși, nici ieșiți din comun. Inventăm poate mai multe momente de bucurie mărunță, nimicuri dulci ale unei vieți într-o țară complicată. Dacă bucuria era cândva mai prezentă, mai expusă vederii și cu variații pe măsura dorințelor, astăzi apare și gestul anonim al spiritului ludic colorând trotuarele și calcanele caselor, ca un posibil îndemn: nu vă pierdeți simțul umorului!